

Vybrané kapitoly se sociologie 5

SOCIOLOGIE RODINY

- Co je rodina?

Rodina

- Skupina lidí, kde dospělí členové pečují o děti a plní vůči sobě vzájemně základní funkce rodiny
- Kulturní univerzálie
- Vývoj definice rodiny

- Jaké jsou funkce rodiny?

Funkce rodiny

- Biologická/reprodukční
 - Výchovná/socializační
 - Ekonomická/zabezpečovací
 - Emocionální, vč. sexuálního vztahu rodičů
-
- Různé definice funkcí

- Nukleární rodina – rodiče a děti
- Rozšířená rodina – další příbuzní

- Orientační rodina – do které jsme se narodili
- Referenční rodina – kterou zakládáme

- Kdo je náš příbuzný?

Příbuzenství

- Nepokrevní – získané sňatkem nebo sociální akceptací (např. nevlastní otec), kulturní rozdíly
- Pokrevní – vztah založený na biologickém/pokrevním poutu
- Ve všech kulturách nejtěsnější vztah matka-dítě, resp. rodiče-dítě.

- *patrilinéární společnost* – dává přednost mužským pokrevním svazkům
- *matrilinéární společnost* – dává přednost ženským pokrevním svazkům (indiáni Hopi, Irokézové, částečně židovství) – zřejmě vývojově starší
- naše společnost staví na patrilinéárním vzorci (přejímáme jméno manžela)
- Podle typu společnosti se dědí jméno, majetek, postavení, privilegia apod.

Manželství

- Autoritou legalizovaný svazek dvou (nebo více) osob.
- Uzavření svazku provází variabilní rituály
- Většinou muže a ženy
- V některých zemích je možné manželství osob stejného pohlaví (např. Belgie, Dánsko, Francie, Island, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko)

- *Monogamie* – možnost mít pouze jednoho partnera
- *Polygamie* – možnost mít více partnerů
- *Polygynie* – muž může mít více žen (islám)
- *Polyandrie* – žena může mít více mužů (Inuité, Tiběťané)
- Možnost kombinace obojího (Tibet)

- *matrilokalita* – pravidlo, kdy novomanželé zůstávají v místě nevěstiných rodičů (kmen Dobu, Nová Guinea)
- *patrilokalita* – novomanželé zůstávají v místě rodičů ženicha
- *neolokalita* – novomanželé si vybírají jiné místo – nové uspořádání, u nás nejčastější – zpřetrhání vazeb

Zánik manželství

- Vdovstvím – v naší společnosti zejména u starších žen
- Rozvodem

Druhy partnerství

- Manželství
- Kohabitace – nesezdané soužití
- LAD („living apart together“) - partneři žijící v oddělených domácnostech
- Soužití párů stejného pohlaví
- Registrované partnerství osob opačného i stejného pohlaví (v ČR RP osob stejného pohlaví od 2006)

Trendy

- padl pohled na monopol rodiny jako legitimního sexu
- padla nemožnost předmanželského sexu (dnes do jisté míry i mimomanželského sexu)
- padl monopol rodiny při socializaci dětí (výchova dětí probíhá i u druha a družky, případně homosexuálních partnerů)
- minimální vliv rodiny původní na rodinu referenční a na výběr partnera
- zaniklo doživotní a nezrušitelné manželství (považováno za občanskou smlouvu, ze které může kdykoliv a kdokoliv odstoupit)
- ztráta reprodukční funkce, funkce péče o nemocné (zdravotnictví), zajištění vzdělávání (školství)
- zůstávajícími funkcemi rodiny jsou – zábava, konzum (spotřeba) a citové bezpečí, přičemž zábavu a spotřebu si můžeme obstarat i mimo rodinu, zbývá tedy citové bezpečí
- rodina rezignuje i na biologickou reprodukci, stoupá podíl celoživotně bezdětných párů
- mateřství přestává být pro ženy celoživotním úkolem, bývá vtěsnáno mezi „kariéru“ a ta se stává pro ženy stejně důležitou jako pro muže